

3066, 27 03506

ფანო 10 33

ივანე მაჩაბელი
 (მისის დაკარგვიდან 12 წლ. შესრულების გამო)

№ 25

წლიურად 5 მ., ნახევარ წლით 3 მ., ცალკე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება დრ. სახ. კანტორაში იოსებ იმედაშვილთან. თიფლისი. Редакция «Театри და Цховреба»

Иос. Зах. Имедашвили ხელმოწერილი წერილები არ დაიბეჭდება.— ხელთაწერები საპრობისამებრ შესწორდება.— რედაქტორთან პირისპირ მოლაპარაკება შეიძლება შუადღის 12-2 ს. დ საღ. 6-7 ს. ტელეფონი № 862

№ 24

კვირა, 27 ივნისი

1910

რედაქცია დაბეჯითებითა სთხოვს ხელის მოწერელთ: ფულის გამოგზავნა დააჩქარონ.

25 ივნისი 1910 წ.

ნუ ვიქნებით ძველსადა ახალს შორის და კარჩაკეტილნი. საბამიდან რომ ბრძოლა იყო

და შემდეგაც იქნება, ვინ არ იცის, ხოლო თუ ჩვენი დროის განათლების დიპლომით აღჭურვილნი დედაბერულად შეხედადვდნ ქალის ტრიკოთი გამოსვლას სცენაზე,— ეს კი აღარ გვეგონა... ოკი-ორმოცი წლის წინად ქალის „აქტირკობა“ სამარცხვინო საქმედ ითვლებოდა, მაგრამ ქალმა, როგორც მსახიობმა, უკვე მოქალაქეობრივი უფლება მოიპოვა და დღეს არამც თუ სძრახვენ ქეშმარიტ მსახიობ ქალს— არამედ ფეხქვეშ ფიანდაზადაც ეგებიან. დადგა დრო, როდესაც ქალი-მსახიობს სცენამ მეტი ბუნებრიობა, ბუნებრივი სინამდვილე მოსთხოვა. ევროპის სცენამ და საზოგადოებრივმა თვითშეგნებამ, რომელმაც ბევრით წინ გავისწრო, აქაც უხეიხუნლად იგრძნო თავი, მაგრამ ეს დედამებრული შეხედულება დღემდე: მსახიობმა ქალმა იქ უკვე შეანგრია შეუფხვებლობის კარჩაკეტილობა და ქალი-მსახიობი თითქმის დედამებრივად ასრულებს ამა თუ იმ საქირო როლს, და მერე რა? განა ხელოვნების დანიშნულება მშენიერების სრულყოფა და სინამდვილის განხორციელება არ უნდა იყოს?! მხოლოდ პირუტყვეული ინსტიქტების მქონე ადამიანს, მხოლოდ ბურჟუაზიულ-კარჩაკეტილი გახრწნილების დამცველს თუ შეჭპარავს უმწიკვლო მშენიერების სინამდვილით წარმოდგენა!..

დაე, ვიყვნეთ მძებნი, გახრწნილნი, დაცე-

მულნი, ოღონდ არავინ შეგვიტყოს, ძვირფასი, ტლანქი ტანისამოსი გვეფარავდეს საზოგადოების თვალთვან,— აი ლოლიკური დასკვნა ჩვენის დროის ზნეობის ზოგიერთ მოძღვართა...

როგორც ყოველი დარგი მეცნიერებისა და ადამიანთა გონებრივ-ზნეობრივ წინაწაწევას, სასცენო ხელოვნება და მისი ქურუმნიც წინ მიიწვიან, ახალსა და ახალს გზას იკვლევენ და ვისაც საზოგადოებრივი სიკვდილი უნდა, მხოლოდ იგი ჩამოშორდება წინმსვლელობას.

დღემდე ჩვენს სცენაზე განსაკუთრებით დრამა ბატონობდა. ქართველის სულსაც სწყურია წინმსვლელობა და სასცენო ხელოვნების ახალ-ახალი ნაყოფი... ქართული ოპერა, ევროპიულ ყაიდაზე შეთხუზულ-შექმნილი, ქართველი მომღერალ-მოცეკვავეთა და მსახიობთაგან შესრულებული,— აი რა არის ჩვენის თეატრის განახლებისათვის საქირო...

სწორედ ამ მხრივ სიამოვნებით ვეგებებით კ. ფოცხველიშვილს, როგორც ორიგინალ მუსიკოსთა პირველ მერცხალს... სწორედ ამავ მხრივ პირველ მერცხლებად მიგვანჩნა ქართულ სასცენო-სამუსიკო ნაწარმოების შემსრულებელთა „სიცილისა და გართობის“ საღამოს გრიზეტკებდ გამოსული ოთხი ასული, რომელთაც დაუმსახურებლად უსაყვედურეს...

ნუ ვიქნებით კარჩაკეტილნი...

უ დ ა მ ნ ი თ

მე მსურს მიწაზე მსხვერპლი შევწვირო, ზეარაკს არ მაწვიდს,— ყრუა სოფელი! ის ჯალათია უკვდავებისა და სიყვარულის დამავამობელი!..!

უსაზღვრო სივრცე, არრისა მიტქემლი,
 აი უდაბნო, — ჩემი სამყოფი!
 და აღმართული წამების ჯვარი —
 სიციცხლის ჯილდო, — ბრძოლის ნაყოფი...

ჩამეჭრა გულში სიცივილე,
 თოვლივით თეთრი, მკედარივით სადა!
 ჩემს მწუხარებას და ჩემს კაჟმანს
 სად დააქროლებს ნიაფი, სადა!?...

მაგრამ შორით სჩანს ჩემი ტაძარი, —
 ელოცულობ მასზედ, არ ვწყვეტავ თვალსა, —
 სოფელი, გვედრი! — ნუ აღგვი მიწით
 წმინდათა წმინდას, ჩემს იდეალსა...

იქით მივილტვი, იქით ვისწრაფი,
 იქ ღვთიურ ცეცხლის იღვზნება აღი...
 ან ის კანდელი მეპყრას მე ხელთა,
 ან და მშობელმა მიხილოს მკედარი!

მე მსურს მიწაზე მსხვერპლი შევსწირო,
 ზეარაკს არ მაწვდის, — ყრუა სოფელი!
 ის ჯალათია უკვდავებისა
 და სიყვარულის დაბავაობელი...

ბაბილინა

პირველი კომიტეტი

(ნაწყვეტი მოგონებებიდან*)

თბილისში პირველად მოვგროვდით პირ-
 ველ კომიტეტის-მიერ მოწვეულნი 1879--
 1880 წ. სეზონის დასაწყებად. ჩემთან ერთად
 იყვენ ვ. ა. აბაშიძე, კ. დ. ყიფიანი, მ. მ. სა-
 ფაროვ-აბაშიძისა, ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლისა, ბ.
 ხერხეულიძე-ავალიშვილისა, ზ. მაჩაბელი, ნ.
 შიშნიაშვილი და სხ. საქმისათავეში დაგვხდენ
 ილია ქავჭავაძე, აკაკი წერეთელი, დ. ერის-
 თავი, ივანე მაჩაბელი, გ. თუმანიშვილი და სხ.
 მაშინ ისეთი დრო იყო ქართველ საზოგადოებაში,
 რომ ყველა თითქოს ახლად გამოღვივებულა
 და აჩქარებით, ფაცი-ფუცით საქმის კეთებას
 იწყებდა. და განა დიდი საქმე არ იყო: ერთი-

ორი თვის შემდეგ ქართული თეატრი ხელმოე-
 რდა უნდა დაარსებულიყო და ამ მოთავეებმა
 იმიტომ შეგვეყარეს აქა, სამუდამო დასი
 დადარსებით. ყველაზე მეტი მუშაობა წილად
 ხვდა გ. თუმანიშვილს, რომელმაც დიდი მუქ-
 ითობა, მხნეობა და საქმის სიყვარული გამოჩი-
 ჩინა. ილია ქავჭავაძე, ძალიან კარგად მასწავს,
 ცოტა იქვიანის თვალთ უტყუროდა საქმეს,
 იძახდა: „ასე ვიცით ქართველებმა, ცეცხლს
 მოვიკიდებთ, ბუკსა ვცემთ და მაშხალეებით საქ-
 მეს ვწყვეტთ, — მერე ვხედავთ: მაშხალე არსადა
 სჩანს, ცეცხლი ჩამქარალა და ბუკიც არ ისმას;
 ამისთანა საქმისათვის ფულია საჭირო, დიდი
 ფული, ამ თავითვე.“ აკაკი უზომოდ გახარე-
 ბული იყო და ზოგიერთ მოთამაშეთა ნიჭით
 აღტაცებული შეუდგა ახალი კომედიის წერას.
 მაგრამ ყველაზედ უფრო კარგი სანახავი და
 სასიამოვნო ჩვენთვის იყვენ დავით ერისთავი
 და ვანო მაჩაბელი. ორივე ვერცხლის წყალი-
 ვით ხან აქ ამოყოფდენ თავს და ხან იქ, —
 მთელი თბილისი შეანძრის, ძილი დაუფრთხეს
 ყველასა*), თან მოჰყვენ და რამდენიმე პიესებს
 დაუწყეს თარგმნა.

მართლაც აინთო მაშხალები და გაჩაღდა
 სეზონი! შესანიშნავი სეზონი!

კ. მესხი

(შემდეგი იქნება)

o o o

ცრემლი მერევა, გული მაკნენისი,
 სასოწარკვეთილს თვალთ მიწნელდება.
 რომელს მივმართო? ვის განვუცხადო
 დატყვევებული სულის კვეთება? —
 ისე, რომ გულში ღრმად ჩამალული
 არ დამიმკირდეს მაღალი გრძობა,
 რომ წუთის შემდეგ თვით არ მტანჯავდეს
 მე ჩემი წრფელი გულახდილობა?..
 მოჰფრინდი, ქაჯო ჯოჯოხეთისა!
 მოდი!.. იცოდე არ შეგიღრკები:
 ხელს გამოგიწვდი, გულს გაგიწვდი და
 მეგობრად ისევ შენ გავიხდები!...

კ. ქიქინაძე

*) ამით ვიწყებთ მოგონებათა ბეჭდვას და
 ვთხოვთ ყველა ჩვენს დამსახურებულ მოღვაწეს და
 მკოდნეს, ვისაც რა ახსოვს ქართული თეატრის ისტო-
 რიიდან — მოგვაწოდოს.

*) მოდი თ ნახეთ, რა დიდებული არტისტები გყო-
 ლიათ, სამუდამო დასი დაარსდა! აჰა, აბონემენტი, აჰა,
 ლოუ! აი, კრესლო! და სხ.

მეზენიერება

სერგეი მაკოვსკის წერილიდან

(გაგრძელება იხ. „თეატ.“ და ცხოვ.“ № 24)

წარსული მხატვრობაში, ხელოვნებაში ინახება. რაც უნდა უცხოდ ვიყოთ ხელოვნებასთან, როდესაც კი წარსულს მივაქცევთ ყურადღებას, ესტეტიურად ვიწყებთ აზროვნებას. თვითონ დრო არის საუკეთესო, დიდებული მხატვარი. იგი ყოფილ ხალხთა ღიმილისა, ცრემლებისა და სისხლისაგან მშვენიერების უკვდავ სხეულსა ქნის. კაცობრიობის ნახსოვრობაში ისტორია სურათთა ცვალებადობა და რამდენადაც მეტი მშვენიერია, იმდენად მეტი გამძლეა, საუკუნოა, სამარადისო. ჩვენ მხოლოდ მშვენიერების საშუალებით ვეცნობით ისტორიას და ჩვენი გული და გონებაც მის გამო იგნებს ზღას ისტორიაში.

მხოლოდ მშვენიერებაშია ცოცხალი მიმზიდველობა წარსულისა.

მართლა იყო პრომეთეოსი ქვეყნად? მართლაც წარტაცა ღმერთებს ცეცხლი და ამისათვის განიცადა საშინელი სასჯელი? დროის უძლეველი კედლები მართლა არსებობდნენ თუ არა? განა სულ ერთი არ არის? იფეთის ვაჟი ჩვენთვის ესისილს ზეშთაგონებით ჩვენება; მისი მსხვერპლის ცეცხლი არასოდეს არ გაქრება. ჰომიროსის საგალობლები აქამომდე ხიბლავს კაცობრიობას და ელენეს აჩრდილი, ფაუსტის მიერ დედათა სამეფოდან მოტაცებული, უფრო შეუვალია და უძვეველი, ვიდრე სხვა და სხვა ჰირანახულობა და სიკეთე, ბედნიერება მიცვალებულ გმირებისა.

არა, ჩვენ არა გვწამს ფილისტერ-მორალი-სტია გულწრფელობა.

ზნობრივი მაგალითი და გაცვეთილები იმათ გამოაქვთ ბედის უცნაურ და საიდუმლო წიგნისაგან, რომლის სტრიქონებიც ბრწყინვალეობით და სისხლით არის აღბეჭდილი. მიგრამ ამა ვეცადოთ ჩვენც მათთან ერთად აღვიჭურვოთ გულის წყრომითა. რა გამოვა აქედან? ჩვენი მსჯელობა იქნება ყალბი, სინამდვილეს მოკლებული, განგებ მოფიქრებული, ძალ-დატა-

ნებით. ვერავის ასეთი მსჯელობა ხელ-ახლა ვერ აღუძრავს იმ განზრახვითა და ოცნებით, რომელთაც ხელმძღვანელობდნენ მაგ. პირველი ქრისტიანები. ის, რაც მათ აღუვლებდა, ისე ცოცხლად ჩვენ ვეღარ ავადილევენს. ჩვენ არ მოვინდომებთ იმასთავით დავაქციოთ კოლიზუმი და კეისრის სასახლეები, ვითარცა ნაშთი ეშმაკულისა. ეს ძეგლები, ეს ნანგრევები წარმართთა გონება-ხელობისა, ჩვენთვის უფრო ძვირფასია დღეს, ვიდრე ყველა მაშინდელი მსხვერპლი და წამებულითა კენესა-გოდება. მათში ჩვენა ვხედავთ და ვიგნებთ ბევრად მეტსა და ძვირფასს, ვიდრე ჩვენს თანამედროვე წარმავალს სიკეთესა და ბოროტებაში.

საუკუნეთა მშვენიერება გარყვნილებისა და ძალმომრეობის სასახლეებს წმინდა სამარედა ხდის და სათაყუნოთ ვიქცევს! სინდისი ლოლიკისა ჩუმიდნება ათასწელთა საიდუმლოების წინაშე. მაშ თუ კი ასეა, სწორედ იმავე ზნობრივ გრძნობის გამო, ნუ ვეცრუებით თავის თავსა. უმჯობესია სასტიკნი ვიყუთ, ვიდრე პირმოთნედ შეგმბრალენი.

უცნაურმა პროცესმა ცხოვრების მშვენიერებად გარდაქმნისამ არ იცის ცოდვილისა და უცოდველის გარჩევა. ყოველთვის დგება ისეთი დრო და ჟამი, როდესაც ღვაწლი სახელოვანთა ვეღარ აღვიძებს ზნეობრივ გრძნობას შთამოგებაში. ადრე თუ გვიან ადამიანები იმათაც ისეთი ცნობის-მოყვარეობით ეპყრობიან, როგორადაც არქეოლოგოსები რამე ნაშთსა. სამაგიეროდ მათი მხატვრობა, მათ მიერ გამოქანდაკებული ბრინჯაო და მარმარილო, მათ შესახებ შეთხზული ტაგები მგოსანთა, უბრწყინელი რჩება სამარადისოდ. მთესველნი „კეთილთა საქმეთა“, მოღვაწენი სიყვარულისა და მოვალეობისა სამუდამოდ, უკვალოდ ქრებიან, თუ კი მათ სახელის გარშემო არ იფეთქა ლეგენდის შარავანდღმა. მაგრამ იმავე დროს ბოროტ-მოქმედთა სახელიც არ იკარგება, როგორც წმინდანების, თუ კი მათ დანაშაულთ ხელოვნების სამოსელი შეიმოსეს.

ხომ ხედავთ: ტაძრები და კერაზები თვით ღმერთებზედაც უკვდავია. ოლიმპიელები დიხოცენ; ათას წელთა წინად უკანასკნელად შეისივარა თეთრი მტრედების სისხლით ვენჭრისა და აპოლონის ტრაპეზი, მაგრამ მათ ქანდა-

კებათ დღესაც კიდევ ჩურჩულით ლოცვასა ძღვნის მორთოლვარე ბავე ადამიანთა. თაყვანისმცემელთა თითოეულს თაობაში მათი მშვენიერება ხელ-ახლად იბადება. კარგად იცით, რომ იგოვა არასოდეს აღარ გადმოაზღვენის ქვეყნად თავის წინასწარმეტყველებას, მაგრამ ცეცხლებრივი ნაქეთიერება დაბადების წინასწარმეტყველებათა და ტბილ-სანეტარო ვნებით აღვსილი ქებათა-ქება არასოდეს არ ვაჭრება, ეგენი დაიხსნიან სამარადისო წიგნს გაბრწყინსაგან. მშვენიერება რელიგიისა თვით რელიგიაზე მეტ ხანსა ცოცხლებს. შემოქმედებითი სიტყვა თვით ღმერთზე უფრო უმეკელია... და თუ ოდესმე—ოდესაც ადამიანები ქრისტეს მოძღვრებას დაივიწყებენ—ქრისტიანობის ლეგენდა დარჩება მხოლოდ, ეგ იმიტომ, რომ ეს ლეგენდა მშვენიერია.

ქეშარიტად სამარადისოა მხოლოდ მხატვრული მხარე ოდესღაც ყოფილის სიცოცხლისა. სამარადისოა მხოლოდ ის საქმე და ნაწარმოები, რომელთაც შეისხეულეს საუკუნეთა მშვენიერება «ყოველივე მტვრად იქცა»: დაიდი ცივილიზაციები, ძლევათა და დამოხაბათა ეპოქანი, ასურეთისა და ბაბილონის ძლიერი სამეფონი ზღაპრულ-უძველესი კულტურა აღმოსავლეთისა და თვით მახლობელი ჩვენი წარსული. მხოლოდ ისევ ისე მღვდელ-მოქმედებენ ერთ დროს სარგონის სასახლეთა შემამკობელ ბარელიეფებზე ფრთოსანი ფერიები, ქურუმები და მთავრები გარშემორტყმული თავის მონათა-მიერ; ისევ ისე ილიმებიან ხელში აბრეშუმის ქალღმერთა ლაო-ცე და კონფუციუს თვისტომნი, მორთულნი ნარნარ და სალუქ, ძვირფას სამოსელითა; ჯერ აქამოდვე მემფისის ტაძართა ნანგრევებში მთელი რიგი ღმერთთა და წმინდა ცხოველთა გაპყარულია, მათ მოსდევენ გმირები და მხედრები უფლებათა ნიშნებით ალტურვილნი, მიწათ-მოქმედნი, და ხელოსანნი, ქალები და ბავშვები, რომელთაც თავით შესაწირავი ძღვენი უპყრიათ; და ჯერ კიდევ საშუალო საუკუნების ფოლიანტთა კაბადონებზე, რომელიც აღვსილია მაშინდელ აღქიმიკთა და სქოლასტიკთა დრო-გარდასრულ სიბრძნითა, ისევ ისე ახალია და სურნელოვანი, როგორც დაუქნობელი ყვავილები საფლაოზე, ამ წიგნების სათაურები, გოტიური ასო-

მთავრულები და ნართაულები მოციქულთა ბრინდთა გამომსახველნი, უცნაურ მხეცთა და უჩვეულო მცენარეთა გამომხატვანი.

«ყოველივე მტვრად იქცა». მხოლოდ ძველნი ხელოვნებისა დარჩენ. და იმათ გამო განაგრძობს კიდევ არსებობას გარდასრული. მხოლოდ რამდენადაც მეტია და ფართო უფსკრული დრო-ვამისა ჩვენსა და წარსულს შორის, იმდენად ნათელია ეს სიმართლე. ჩვენ არა ვიცით რა უხსოვარ დროს ბარბაროსთა წოდებისა. გარდმოცემაც კი არ არსებობს. თვით ლეგენდებაც კი გამოხუნდა. დაკულია მხოლოდ მათი ტლანქი თიხის ქურტულები, რომელთაც ხვეული ჩუქურთმა აქვთ შემოვლებული და ფრთოლთა სახე ამოჭრილი; დაკულია მათი უცნაური პაწია კერპები ქვისა და ბრინჯაოსაგან გაკეთებული და მათი დიდის გულ-მოღვინებით გაწმენდილი და გათლილი კაცის იარაღები; დაკულია ის ქმნილებანი, რომლებზედაც აღბეჭდილია პირველი კვალი ადამიანის წარმოდგენისა, ფიქრისა მშვენიერებაზე. შორეულ მიცვალებულთ თან წარიდეს მათი, ჩვენთვის უცხო გამოცანა არსებობისა, მაგრამ საფლავის სიღრმეში კი დავიკრავს ჩაკეთილებული ძველი ოქროს ბეჭდებით და ყელ-საბმურებით მორთული. თვით სიკვდილმა დავეიცვა ისინი განადგურებისაგან;

ძველი მივიწყებული ძვლები მტვრით აღმოვსილ საფლავებში ერთგულად სდარაჯობენ თავიანთ საუნჯესს,—განა ესსიმოლო არ არის ყველა ხალხთა ბედის წერისა?

შალვა დადიანი

ს უ მ ბ უ ლ ი

არცა სოლომონ ყოველსა მას დიდებასა შეიშოსა, ვითარცა ერთი მთავანი.
მათე 6, 29.

I

ცას ბნელი ფარავს.. ამოდის მთავარე, მუდამ მშუქნვარე, ვით ავადმყოფი ჰკრთება, კანკალეხს. მას თან მოსდევს პირის ფარეში უცხო ვარსკვლავი... იმას მეორე, და ვარსკვლავთკრება, ხომალად ნთებული, მის გარეშემა უვ-

ლის ფერხულსა. განათდა არე, სადღაც ბუჩქის ძირს გრძობისა მეფემ ჩაიქეთინა, უერო სატრფოს დაკენის სუმბულს, თავზედ ევლებოდა, როგორც ფარვანა. ის სდგას მღუმარედ, შეგების ცრემლი სდის, ვერ დაუფარავს ცხოველი გრძობა სიყვარულის; ბედნიერია და გრძობს კიდევ მას. წყაროს ამშვენებს. არა ერთხელ და ორჯერ სმენია მისგან სუმბულს: „მადლობელი ვარ! ჩემო სუმბულო, რომ ჩემს ახლოს გაქვს ბინა. როცა შენ გიმზერ—ბედნიერებით ზეკას ესწვდებიო“. — „ნეტა რა მოსწონს ჩემი“ ჰკითხავდა ხოლმე თავის თავს სუმბული, მაგრამ პასუხს რომ ვერ მიიღებდა, გალიმებოდა და ისევ დაიწყებდა ცელქობას. ნამი რომ პირს დაბანდა და მის ტანზე ნამის წვეთები მიძივებდა აესხოდენ, სუმბული მაშინ თავის თავს უქვრეტდა და თუმცა ამაყი არ იყო, მაგრამ არ შეეძლო მის შევენების მნახველს არ გალიმებოდა. რამდენი ხანია სატრფოს ელოდა, სადღაც წასულიყო უცხო ქვეყნისკენ და იგვიანებდა, ლოდინში გული ელეოდა... მაგრამ მოვიდა, აი მოესმა მისი ხმა კიდევ, თითის და ცახცახებს, ბედნიერია სუმბული, ნამი პირსა ბანს, ნიავი ჰკოცნის, გულში იხუტებს, იადონი ზედ დაჰქეთინებს და სული რომ მის წიაღში დალიოს—არ ენალღებოდა... მკრთალი მთავარეკი მათ სდარჯობს და მგონი ისე ეცვლება ფერი, რომ მათ ბედნიერება ეხარბება კიდევ...

II

მაგრამ ჟამი მიჰქროდა. როგორც სიზმარი, დიახ წარმოტაკი და მშვენიერი, გაჰქრა ზაფხული. შემოდგომაა. ხენი საშინლად სტირიან... ძრწიან და შფოთვენ. „იმათ თუ ასე დაემართათ, რა კარგი დამეყრებო, —ფიქრობს სუმბული. და, აი, რომ მართლაც უღალატა, სატრფომ სუმბული სიცივეს მიუღვდა და თითონ თბილი ქვეყნისკენ გაუღდა გზას; ის მშვენიერი ტანისამოსი, რომელსაც თვით სოლომონისაც ვერ შეედრებოდა, გაიკრიცა. სადღა ნიავი, ნაზი ზეფირი გუშინ რომ ნანას უმღერდა? ახლა ქარიშხალი, ქმუნვით მტირალი, თავს დაპირიალებს, დასამარებას თითქო უქადებს, მგზნებარე გული უკვე გაცვიდა... „ჩამოვიღოსო მალე სიკვდი-

ლი“, —უჩურჩულებს ხმა იდუმალი. არ იცის სუმბულმა, რაა სიკვდილი, მაგრამ წინად ჰგრძნობს, რომ კარგი არ იქნება. ცახცახით ღმერთს ვედრებს, გულწაბრობილი ლოცულობს და ის ლოცვა მყის ოცნების ფრთებით ცისკენ მიიღრტის. „ნუ გეშინია, ნუ, ჩემო სიკოცხლე! უჩურჩულებს ანკარა წყარო! ღმერთი მოწყალეა, მალე ისევ გამობრუნდები, მალე მოგივა დრო და ჟამი შევენისო, ერთ ზაფხულში კინაღამ დაეშრი და სასოწარკვეთილი დავსტიროდი ჩემს უბედურებას, მაგრამ შეეგებრაღე შემოქმედს. წვიმა ჰოვიდა და მეც გადავრჩი“.

- ოხ! რა კარგი ხარ წყაროვ ანკარავ, რომ უბედურიც ასე გიყვარავარ.
- მაშ კიდევ გაზაფხულდება?
- ჰაი, ჰაი რომ...
- მაშ როდემდი უნდა ველოდებოდე?..
- იყურე, ჩემო პატარავ, იძინე და ისე გაივლის დრო, რომ ვერ გაიგებ...
- უჯერებს სუმბული და სძინავს... სძინავს გრძნეული ძილით, ტუბილსა და მომხიბლავ სიზმრებსა ჰხედავს, ხან-კი მწარედ ქვითინებს, ალბად ცული რამ თუ ეზმანება. უკვ ორჯერ გაზაფხულდა, მაგრამ მას კიდევ სძინავს: განთიადისას და მწუხრისას მგოსანი თავს დაჰქვითინებს და ცას შეჰკენის „ნეტავი, როდის გაიღვიძებო?!“

ტ. ტაბიძე

მწარედ ვიყინი

ტყეში გავიქვრ, ველს დავემოყვრე, ფოთლოთ შრიალსა შევეუწყე სმენა: გული გავუწყე მდელის ბიზინსა, ნაკადულისა ვისწავლე ენა.

* * *

მთვარეს ვემონე... ვარსკვლავებს ვემძე, მთამ მცნებად მომცა სიკულზვიადე, იამ სინაზე შემომთავაზა, ცის თაღმა მომცა თვის სილიადე.

* * *

ვარდმა სიტურფის ტრფობა მასწავლა, ბულბულმა კენესა გულს შთამისახა; კაცთ შემცნების კიდვე მდგომი ვიყინი მწარედ: ხა! ხა! ხა! ხა! ხა!!

რეაქცია

ოთხ მოქმედებისანი

სცენები აკაკისა

(დასასრული. იხილეთ „თ. და ცხ“ № 22, 23 და 24.)

მოქმედება მეოთხე

I

ნინო სარკავს წინ ირთუება, **ელენე** შევიდას უხას და წიგნს კითხულობს.

ნინო პრიჩოკა მიხდება?

ელენე (თავს აიღებს) კი არ გიხდება, გშენის!

ნინო ნუ! გშენის! (დადინებს) შპაჩკა?

ელ. საუცხოვოა!...

ნინო (გაღვე დადინებს) ეს? ხარაშო სიღიტ პლატიე?

ელ. (უფაშოფალოთ) კარგათ, კარგათ!!

ნინო (ცოტა სიწუმის შემდეგ) ბაშმაკები როგორ მოგწონს? (გამთაშვერს ფეხს)

ელ. უჰ! შენ და შენი კოპწიობას!.. ჩაიხედე სარკეში და მორჩი! ნუ მიშლი.

ნინო სკატიტე პოკოლუსტა! გიშლი!.. დიდ რამეს ჰკითხულობ!!

ელ. (დაცინავით) სანინს!... ლეონიდ ანდრეევს.

ნინო პოკოლუსტა, პოკაღუსტა!! ჩუკოი ავაროდ ნებროსია კამნია. რაღაც ქართულ სისულელესა ჰკითხულობ! კაც ტებე ნე ნადავლო!... ვეფ...ქის...ტკაოსანი.

ელ. შენ რას დაეძებ, მე რას ვკითხულობ? მე ხომ შენ არას გიშლი? რაც გინდა ის იკითხე!..

ნინო ვა ვსიაკომ სლუჩაე სისულელეს არ ვკითხულობ.

ელ. რატომ შენ საქმროს არ ეტყვი მგას?

ნინო ეენის? (იცინავს) ისიც შენსავით გატაცებულია!

ელ. მაშ რათ ეუბნები, რომ სასწავლებელში გიშლიდენ ქართულს და ახლა შენ მასწავლეო?

ნინო ჩტობ უგადით ეენიხუ!.. დედამ მიჩრია, ჯერ სანამდე ნევეტა ხარ, ყოლიფერში დაეთანხმე შენ ეენიხოს და მერე ჯვარს რომ დაიწერ, რაც გინდა ქენი!.. გუშინ ეენიხმა ერთი პატარა ლექსი გავმომცა და მე კიდევ დავისწავლემ „სიქვარულო ნიხო სრულო“...

ელ. სიქვარულო და არა „სიქვარულო.“

ნინო სიქვარულო, ნიჰო სრულო წამ-ტკიბილო და ხანგრძლივ მკარე ჯერ აკვანო სიხარულის შერე უტუბო და სამარე!

ელ. გესმის რასაც კითხულობ?

ნინო ამიხსნა ვიგუშამ, მარამ აღნავო ვსიოტაკი ნე პონიმაიუ: სამარეს რა უნდა აქ? ვედ ეტო გუბერნია ვროსიი?

ელ. (იცინავს) სამარე ქართულათ საფლავია.

ნინო (გაოცრებთ) სიქვარული და საფლავი ტოლი დგლო? (იზანჭება სარკავს წინ და მდერის) „ატიდი! ნე გლიაიდი! სკროსა სგლაზ ტი მაიხ!

ვოტ ეტო პონიმაუ!..

ელ. კარგი, კარგი!.. მეგრამ ცოტა ხანს თავი დამანებე, გენაცვა, ნინო!

ნინო რაო? ნინო? ეტალო ტოლკო ნე დასტავლო!.. ნინო? მე ნინა მქვია და ნინა დამიძახე! ნინო? თითქო „ბიხო“, კაც ბულტო ია სრედნაილო როდა! რას იტყვიან სხვები რომ გაიგონებენ?!

ელ. ვინ სხვები?

ნინო ვისში კრუეში, სასაცილოდ ამიდებენ.

ელ. უკაცრავად! ნინა! ნინა! ნინა!..

ნინო (სიცილით მივარდება და ცინავს) ნე პრავდალი ბლალოზუენე? დედამ თუ მიკითხოს წავიდათქო! პრაშჩაი (მადის)

ელ. რა ყოლიფერათ კარგია, რომ გადაგარებული არ იყოს! (სიწუმე) ვილაც უტხოს შესჩივლა თურმე: „გწუხებარ, რომ ქართველიათა ვარ დაბადებულიო“. და იმანაც, რომ მოშორდა, დასცინა! (დაფაქრდება) მაგრამ განა მარტო ნინოა მაგისთანა, რომ რცხვენოდეთ ქართველობის? სულ ასე არ არიან სხვებიც? დღეს ქართველობა მათი აზრით მეტი ბარგია! ამის მაგალითის კაცები გვაძლევენ!.. მაგრამ ჩემი აღექსანდრე კი სულ სხვაა!.. „ის ქართველი, რომელიც პირველ ყოვლისა ქართველი არ არის, აღმიიანდა არა მშაშს, რაც უნდა იყოს!..“ დღეს უნდა ჩამოვიდეს. (დაფაქრდება) რასაკვირველია პირდაპირ აქ მოვა!

II

ისინაეუ და ნატო

ნატო (კარგუბანაჟე იქუესი) რა ამბავია შეი-

ლო? ხმა მაღალი ლაპარაკი მესმოდა! კიდევ წაიკიდეთ შენ და ნინო? ნუ აჯავრებ დედა-შვილებს!

ელ. არა დედა! ჩვენ ისე ვლაპარაკობდით.

ნატო ოპ, შვილო, გენაცვალოს დედა! მაგის მეტი ვინღა გეყავს? დღეს თუ არა ხვალ საქმრო წაიყვანს და მოგვწორდება.

ელ. მე რას ვუშლი მერე?

ნატო ჯერ იყო და მის ტოლებს ყველას ეჯავრებოდა ჩვენზე ლამაზი რად არისო? და ახლა ხომ სუცველა გაჯავრებულა, რომ ამისთანა საქმრო გამოაძალა ყველას ხელიდან, იმას კი ენაცვალოს დედა! სად არის?

ელ. წაივდა ლაუტენისას სათამაშოდ.

ნატო მისი ყენიხიცი იქ იქნება უთუოდ!.. შენ რაღას უტყვი შვილო? სადაც არის ხომ შენი ყენიხიცი უნდა ჩამოვიდეს! კნიაზ ბეჟანი დღეისთვის მოვლის წადი, შვილო, მოირათე და მოიკაზმე.

ელ. ესეც არა მიჭირს რა!.. იცი დედა ის რა აზრისაა? ადამიანი მეგობართან ისე უნდა იყოს, როგორც თავის თავთანაო.

ნატო უი, რას ამბობ შვილო? კაცი როცა მარტოა თავის-თავთან, ხშირად ტიტველიც რჩება!..

ელ. ჰო და როცა მეგობართან ხარ, განა მარტო არ ხარ?

ნატო უი! რას ამბობ შვილო? იმას ხომ მამაც თან მოყვება და თუ არ მისთვის, მამამისის გულისთვის მინც გამოიცვალე კაბა. მოირათე! წადი შვილო! წადი შვილო, ნულარ აგვიანებ.

ელ. თქვენი ნებაა! (მადის)

ნატო მაღლობა შენთვის ღმერთო, ქვრივობლობის მფარველი ხარ! ორი ქალის მეტი არა გამაჩნია რა და ორივენი ასე კეთილათ დავაზინავე. ყველას თვლი რჩება გიგოზე და ხელში კი ნინოს მეტმა ვერაფერ ჩაივლო. არც გასაკვირველია! ნინო მისის მშვენიერებით ვის არ მოაწონებს თავს? მე უფრო ელენეს საქმე მაკვირვებს; არც ისე ლამაზია, უსწავლელიც დამირჩა და მინც კიდევ რა საქმრო შეხვდა კულრაქას... ბეღია, ბედი! ვინ იფიქრებდა...

III

ისინავე და ბეჟან (შემოვა, უწეს უგაფეს)

ბეჟან მე! და მოფიქრებით კი შენ მომფიქრებე, ტყვილი კი არ არის ნათქვამი: „ნუ

დაგდებ ძველსა გზასა ნურცა ძველსა წიგნობარსაო“. შენი ძიძობა მე ჩაუდევ გულში. იმდენი ვეწიხინე, რომ გვაგებდინე ცოლის შერთვა! თვარა ძალიან შორს ეჭირა.

ნატო ისე შენ იხარე, როგორც ჩემი ქვრივობა შენ დაატკბე!

ბეჟ. მე სულ სხვა მქონდა გუნებაში: მე ნინოზე ვფიქრობდი და ის კი მეორემ გაიტაცა.

ნატო ჰმ, მეც ძალიან გამიკვირდა!.. მაგრამ მაღლობა ღმერთს! ნინომაც საუცხოვრო ვინმე ჩივდო ხელში, გიგო ბეგლარიძე! პირველ საქენიხით ითვლება ჩვენში.

ბეჟ. იცი ეგ ყენიხობა ვინ გააბედენია გიგოს? ალექსანდრე და ის თურმე ერთად ყოფილან სასწავლებელში და დიდი მეგობრები არიან ერთმანეთის!.. გამოდის, რომ ესეც ჩემი ბრალია. პირველი გზა მე გავკვლე!.. აბა ნუ იტყვი რომ „ნუ დაავდებ ძველსა გზასა ნურცა ძველსა მეგობარსაო“... (შოაჩჩაქის სკამს)

ნატო. (კაყუბის გრეხათ) შენ კი იხარე, რომ ხეობობას არ იშლი!

ბეჟ. რაიო? ხუმრობას? ჰაი ქალბატონო! რატომ მაშინ არ მეუბნებოდი მაგას, მხრებზე ეპოლეტები, გვერდზე ხმალი რომ მეკიდა და უღელვებებს ვიგრებდი? პოლკის კამანდირი შენი გულისთვის არ გადამეკიდა? პენცია შენ დამაკარბე?

ნატო. (მანჭვით) ოცდა ათი წლის ზღაპარს იგონებ...

ბეჟ. ზღაპარსო? ჰმ, თქვენა ხართ ქალები მანგრე: ჭლარა რომ გამოერევა კაცსა, გინდ ტარიელიც იყოს, გულიდან ამოირცხავთ, თვარა ჩვენ კაცები არა!.. სიბერემ აღმათ შენც დაგაჩნია კვალი, მაგრამ ჩემ თვალში რაც მაშინ იყავი, ისეც ისა ხარ ახლაც.

ნატო (შოაჩჩაქის) ვითომ?!

ბეჟ. ცოლი აღარ ვეძიე და შვილი! და მოყვრობაც მიტომ მოვიწოდებ გულით, რომ ახლოს ვყოფილიყავ. (ნატო სულს აძლევს და აკოცებს) ჩემი შეძლება ხომ ჩემს ძმის წულზე უნდა გადასულიყო? ამ თავითვე მაგათ დავუტოვებ და შვილები იქნებიან ჩემი!.. ჩემი ძმაც ძალიან გახარებულა... აღარ ვგონა, თუ მოესწრებოდა შვილის ქორწილს.

ნატო შენ გაიხარე მე ელოს ბედნიერება მიხაროდეს!..

ბექუ. ძალიან ჩავარდნია გულში. ასე ამბობს მე იმისთანა ქალების არა მწამს რა, ყოლიფერი რომ იციან, მაგრამ თავისი ქვეყნის კი არა გავეგებთ რაო!.. ელენე კარგათ არის გამოზრდილი და ძველ დედებს მოგვაგონებსო! ოჯახში სწორედ მაგისთანა ქალი უნდაო!..

ნატო საცოდავი ჩემი ქმარი რომ გადაიცვალა, ეგ უპატრონო დამირჩა, მეოთხე კლასიდან გამოვიყვანე და რაც კი შემეძლო შინაურულად ვწრთენიდი!.. რა გავწყობა!.. დღევანდელ დროს ეგებ არ ეკადრებოდეს... მისთანა ვერ იყოს, მაგრამ შინაურობაში... ქართველ ქალად არა უჭირს რა.

ბექუ. ჰო და მერე ეგ ხუმრობაა?! შენი გაზდილი ცუდი რად იქნებოდა? არ ვამტყნებ ალექსანდრეს, რომ მაგისთანა ქალი შეიყვარა. (ხელზე კოცნის)

ნატო (იციხის) რაღა დროს კომპლიმენტია ბებრის...

ბექუ. ვინ არის ბებერი? მე თუ შენ? (აღტაცებით) „ბებერი ხარის რქაც კი ჰხნავსო.“ ეგ სხვებს უთხარით და ჩემს თვალში ისეც ყმაწვილი ხარ! (კოცნის ხელზე). ახალგაზდა ხარ! (კოცნის მუთუხ ხელზე. ნინო შემოაღის და უყურებს)

ნინო ტრულია-ლია... (ახველებს)

ნატო მოხველი შეილოა?!..

ბექუ. კნიაჟნას ვახლავართ...

ნატო მაგრე რად მოწყენილხარ შეილოა?

ნინო მოწყენილი კი არა გაჯავრებული ვარ: ჩემი ყენიხი დღეს იქ არ ყოფილა და არც აქ მოდის!..

ნატო ჯერ ადრეა შეილო! როგორ არ მოვა!

ბექუ. (შოუბრუნდება) მაშ აგრე იყოს!.. დღეიდან ღმერთმა ნუ მოშალოს ჩვენი მოყვრობა!

ნატო (ხელს გაუშეურს ჩუმი) ხელზე მაკოცე! (ბეჭენი კოცნის ხელზე და ნატო შუბლზე)

ბექუ. მეც ხომ მამა ვარ ჩემი ძმისწულის? ახლა მახლობლები ვართ ერთმანეთის... ახლა ნათესავეები!.. ხომ კნიაჟნა?

ნინო ეტო ვაშე დელო! ვი ლოჟმე ზნაიტე!..

ნატო წადი შეილო! ჩვენთან... ბებრებთან მოგვიწყნება... აბა ერთი შენებურათ ფორტოფიანზე დაუკარი!.. ჩვენც გაგვართე და შენც თავი შეიქციე.. მანამდე ყენიხიც მოვა! (ნინო

გადის). ცოტა ხნის შემდეგ ფორტოფიანის ხმა მოისმის)

ბექუ. მგონია თვალი მოგვკრა?!..

ნატო არა უშავს რა!.. ცუდს ვერას იფიქრებდა! (იღიმება) ჩუ, ყური დაუგდე ფორტოფიანის!..

ბექუ. ისეც ცეცხლი მეკიდება და რაღა ეგ მეკვირება?

ნატო. ნეტავი შენ, რომ არ იშლი ხუმრობას!

ბექუ. ჩვენ დროში სულ სხვა ხმები იყო ფორტოფიანის! რაღაც კარგი კია, მაგრამ რომ არ ვიცი რას უკრავს?

ნატო სასიმღერო ხმაა!.. მაგას ელენე მღერის ხოლმე, როცა გუნებაზეა! მის საქმროსაც ძალიან მოსწონს. (ხმა თახხაღან) „ნეტავ მას, ვინც შენს ტკბილ ხმას“ და სხვანი

ბექუ. ვვ, ვვ! ქართული სიმღერები პირველად მესმის ფორტოფიანზე!.. ეს ელენეა რომ იმღერის?

ნატო. დიახ ელენე!

ბექუ. ყოჩაღ ქალო! ნეტავი მას მართლაც ვისაც მაგისთანა ხმა ესმის!.. ქეშმარიტად ბედნიერია ჩემი ძმისწული! ბრავო! ქალბატონო ბრავო!..

ნატო. იპ, რად გააწყვეტინე? (ხელზე დაჯავს ხელს)

ბექუ. არა, არა რას ქვიან გააწყვეტინე? შეეცხვეწეები რომ კიდევ იმღეროს!..

(გიგო შემოაღის შეწუხებული)

IV

ისინავე და გიგო

გიგო სამწუხარო ამბავი! დიდი უბედურობა!.. ალექსანდრე მოუკლავთ! გზაში დახვედრიან... (სწოკადა აღშფოთება. ქალება წამოაჭრებთან შექანებული)

ბექუ. იმე! იმე! რას ამბობ?!

გიგო დევეშა მომივიდა სამსონის. აი რას იწერება, (იძლევა დეჰეშას)

ბექუ. ვი ჩემს მოხუცებულობას! ვი უბედური მამა მისი! (ხელუბს შიფარებს ზირზე და თავს ჩაღუნავს)

ნატო (შეშრთადა) ესეც ჩემი ბედი!.. შეილო ელენე!.. (ელენე ეხა ჩაჯარღნილი დგას გაფითრებული)

ნინო კტო პიშეტ?

გიგო სამსონი იწერება, გუშინ მოკლესო!..

ელ. გუშინ როგორ მოკლავდნენ? დღეს მოვიდა დევეშა მოვდივართო?!

V

ასენავე **ალექსანდრე** და **მახუშტი** შეიძლათ

ელ. აი ავერ! (მეფარდება ალექსანდრესთან.

მეფა გაიგებუდა)

ბეუ. აააა!

ნატო გენაცვა, გული რაზე გავიხეთქეს!

გიგო კაცო აკი მოკლესო?!

ალექსანდრე ვინ მოკლესო? რას ამბობ?

გიგო აი დევეშა.. ალექსანდრე მოკლესო.

ვახ. ვინ აიგდო თავი? მაგისტანა ხუმრობა.

ალექ. (გათხუფაბს ტელეგრამას) ჰმ, გვარი დაწვევითა. ალექსანდრე რომ მოკლეს... ბეგსიდაშვილი!..

გიგო (აღტაცებთ) მაშ შენ ცოცხალი ხარ?!

(მეფარდება და გადახევევ)

მეფა მადლობა ღმერთს!.. მადლობა ღმერთს!..

ნატო გენაცვათ; ჩვენ კი გული გავიხეთქეს! მობრძანდით! მობრძანდით კნიაზო ვახუშტი.. მოდი გაცოცხლებული შეიღო!..

ალექ. ნათქვამია რაღა შევდარი და რაღა შენ მოუსვლელოო. უნდა მოგახსენოთ. რომ მე გადამიწყვიტეს ორი წლით გავზავნა და მაშ უფლება აღარა მაქვს ჯვრის წერისა. და თუ მომიცდით?

ნატო ეგ ელოზზე დამოკიდებული, როგორ არ მოგიცდის?

ელ. არა, მე აქარ მოვიციდი! (ეყვავ შეწუხება) არ მოვიციდი იმიტომ, რომ მეც მინდა თან გავყვე. ცოლქმრობის პირობა რომ დავსდევ, მე იმ დღიდან ჩემი ქმრის ქირიც უნდა გავიზიარო და ღონიც. თან გავყვები.

ალექ. აღრევე დარწმუნებული ვიყავ მაგაზე. (სულზე კოცნას)

ნინო (მადის გიგოსთან) ზნაჩტი ი ნაშა სვადბა სკორო ბუღეთ!

გიგო სკორო მია დოროგია! სკორო მია კრასავიცა!!. (ერთმანეთს სვლს ახლევვენ)

ვახ. იმე! თქვენ რომ გადაწყვიტეთ, მე აღარა მკითხავთ? მე არა ვარ თანახმა მამაჩემი არ წამიწყდეს!

ალექ. როგორ თუ არა ხარ, მამაჩემო?!

ვახ. არა, მამაჩემი არ წამიწყდეს, თუ პირობა არ ამისრულეთ არ გავიშვით!., ორი წელიწადი მალე გაირბენს და იქედან, რომ დაბრუნდებით, ქაჩორა ბიჭი ჩამომგვარეთ, რომ წვერები მომიწიოს ხოლმე.

ნატო (აინას) კარგი პირობაა! ღვითთ ეგეც ასრულდება!

ბეუ. კი მაგრამ მე? მე ვინღა მომწევს წვერებს?

ნატო ვისაც მოუწვია!..

სურათი

ვახ. (წამოდება, წინ მიიხედა-მოახედას) ვი საბრალო მაკრინე, სადა ხარ ახლა, რომ ევრ ესწრები შეილის ბედნიერებას!. (თავს აწვეს მდღა) მაგრამ მწწამს-კი, რომ შენი სული მალე დავგზავრის ახლა.

ფარდა

ქშევა ნელ-ნელა,

პარიზი
1910

ხ ა რ ხ ა რ ი

გესმით ხარხარი სატანიური?!

მომაკვდავის თავზე გაისმის გულშემზარავი განუწყვეტელი ხარხარი ცხოვრებისა! დაზნარხარებს ვადავგარებულ ადამიანს მოქმედებას, დაზნარხარებს ხალხის გოდებას! დასიცინის ჩვენს სურვილს. ნატურას, სიყვარულს, სიცოცხლეს და სიკვდილს!

ხარხარებს როს ხედავს პაწაწა მომაკვდავებსა, უფლებებისათვის მებრძოლსა!

ხარხარებს როს უსმენს ჩვენს ინტელიგენტთა ყოყნაურ ყვირილსა!.. იცინის, როს ჯუერებს კრებებს, საზოგადო საქმისთვის შეყრილსა!.. იცინის, როს ესმის დამახინჯებული, მივიწყებული ენა ხალხისა!

ვერ იკავებს ხარხარსა, როს პოეტი აღ-

წერს სიმშვენეირეს, ბოროტებას, სიყვარულსა, როს თვის სიმებს აეღებებს აღფრთოვანებით!

„ვისთვის?“ ისმის მის სიცილში, „ვისთვის სტრიოთ, ან ვისთვის ქმნით პოეზიას, მუსიკას, ხელოვნებას: ამით რა გინდათ?! მკედარ ხალხს გააცოცხლებათ?!

უკვდავებისა წამალი არ მოუგონია კაცობრიობას!.. ჩემში კი არის იგი, მხოლოდ ჩემში! მე მიკავია სული თვითარსებისა!..

ჩემის ხარხარით შემოდინა მოესპო სიცოცხლე და მივიანიკო ივიც! ჩემს ხარხარში არის სიყვითეცა და ბოროტებაც!.. მე შემოდინა ან ხარხარი სიხარულში, უბედურებაში, დაღუპვის დროს, მონაობაში, სიკვდილის პირს! ჩემს ხარხარშია ხსნაც!.. ეს გაუღვიძებს, აუღვიძებს სულსა, ეს აუტოკებს მკერდსა, ეს გაუხელს თვალსა!.. ამაშია წამალი უკვდავებისა!.. ისარგებლეთ თუ გესმით!.. მე-კი კვლავ ვიხარხარებ, ვიხარხარებ დაუსრულებლივ!..

გიორგი ფიცხოველი

კიდევ პროვინციულ წარმოდგენებზე

გასულ კვირის №-ში (იხ. „თეატ. და ცხოვრება“ 23) აღვნიშნე პროვინციებში წარმოდგენების საჭიროება, მივუთითე მკითხველს საზოგადოებას იმ ნაკულულებანებაზე, რომლენიც პროვინციებში უხელმძღვანელოდ დაღვებულ წარმოდგენებს ახლავს. ახლა მინდა მივაქციო მკითხველს საზოგადოებისა და დრამატული გამგეობათა, ყურადღება შემდეგ გარემოებას. ზამთრობით ჩვენს არტისტებს ასე თუ ისე, ჩვენში რომ იტყვიან, გაძალღებით ლუკმა პური აქვთ, გაზაფხულობით ეს ბედით ჩაგრულნი, ნახევარჯერ „შომშილობენ“. ამ სენს ბოლო მოვლება, თუ ოდნავ გავიწმრვით, და პროვინციებში წარმოდგენების საზაფხულო სეზონს მოვაწყობთ.

ხონი ეგ პატარა პროვინცია! ამ პატარა პროვინციის ინტელიგენციამ თავისი ძალით მკვიდრი საძირკველი ჩაუყარა ხონში ზაფხულობით წარმოდგენების მმართველის საქმეს.

აგერ სამი წელია აქ სისტემატიურად იმართება წარმოდგენები. წარმოდგენებს ხელმძღვანელობს ჯამაგირით მოწვეული არტისტი, ორი წელი ხონში წარმოდგენებს ხელმძღვანელობდა არტისტი ბ-ნი ნიკო გვარამე, წელს ხონის ინტელიგენციის მოწვეული ჰყავს სამი მსახიობი: ქ-ნი ჯავახიშვილი, ბ-ნი ვალიკო შალიკაშვილი და ნიკო გვარამე. სამს არტისტს პატარა ხონმა შემოსავალი გაუჩინა, და საზაფხულო შიმშილს თავი დააღწევინა. ხონის მსგავსი პროვინციებზე უხედა გვაქვს, იქაც რომ მოეწყობოდეს ზაფხულობით წარმოდგენების მართვის საქმე, ჩვენს არტისტებს საქმე გაუჩნდებოდა და შიმშილს თავს დაახწევინებდა—სურამში, ბორჯომში, ბახმაროში, ყვირილაში, (ქიათურაში არის), საჩხერეში, ოზურგეთში, ქობულეთში, ლანჩხუთში, სამტრედიოში, სენაკში, სოხუმიში, ოჩამჩირაში ყველგან შესაძლოა მოეწყოს საზაფხულო სეზონები. შესაძლოა, მხოლოდ მონღომება საჭირო ამ შესაძლებელის ხორც-შესასხამად. ზემოაღნიშნულ პროვინციებში ადგილობრივმა ინტელიგენციამ თუ რომ ვერ შესძლო ხონის მსგავსად თავისი ძალით ზაფხულობით მუდმივი წარმოდგენების მართვა, იმ შემთხვევაში დრამატულმა საზოგადოებამ უნდა იკისროს საზოგადოებისა და მსახიობთა საკეთილდღეოდ პროვინციებში საზაფხულო სეზონთა მოწყობა.

ილია ბახტაძე

ჩენი მსახიობი

ტალღათა შორის

(გაგრძელება იხ. თ. და ცხ. № 16)

ქიანანის ხმა დაროს გველის სისინაით მოეხმა, არ ესამოფანს და გველ-ნაგებანაით წამოაჭრა ზეჟე დაწე-მოკრებიადა.

— ჩვენ მსახიობს ქაღბატონ დაროს გაუმარჯოს.—მეღურას დამალით მიესალმა ქიანანი და დაუზატოყებლად მიუხელოდა.—დედა თქვენი აქ არა ბრძანდება?..

— თქვენ უთუოდ შენაშნეთ დეაჩქემის აქ არ-ყოფანს.—მოუგო დარომ და თავის უნებურად ტანტყე ჩამოჟადა.

— ჰო. დახ, მე ვნახე, რომ მიდიოდა. მკვამ... მეგონა დაბრუნდა შეთქა, — იცნოა ქონიანს.

— მე თქვენ ქირას მღე მოკარბოვეთ. — დაიწყო დარბამ ბოდაშის კილოთა. — დღეს იმდობი ვერა მოგვეს, არა თქვენითვისც...

— რატომ, ახლა შემისავალი არ ეყო? — გაწვეტიან ქონიანსა გულ-შეკვირვულობის კილოთა: არა, შენისთანა თამაშობდეს, ხალხი-ვი არ დიდოდე? აი, მე, რომ დრო მიქნდეს, არც ერთს წარმიდგენას არ მოვუკლებოდა, — განკრძობ ბოდაშის კილოთა, — ასაი სექე მჭკეს; მრტო ხელი გაცო, ხომ იცო, ზური ჭამაშაგ ბრალია!

— გვირბობთ ხომ თავისუფალი ბრძანდებთ. — მოუჭრა დარბამ.

— გვირბობთ კლუბში უნდა ვყო. ვაჭარი გაცო ვაჭარს შეხვება, სავაჭრო საქმეებს გაცივებს, ფოდრათს გაარბებს, — რას იხვ, ვაჭრობას... ხელი ხელს ჰმანს. — გამოუტყდა ქონიანი და სკამი მიაწია დარბამს. — ხვალ შენ რომ გინდოდეს — გან ამისთანა ნამიანს სხლში იდგები?..

— როგორ, მკაც თქვენს ბრძანებთ? — წამოიძახა გავვირბობთ დარბამი. — ხვალ გხვდ ნამიანი? — ვა, ახლა შე დლოდგებოდა, მე რა ვიცი, თუ შენისთანა კარგი ქალი დღეობდა აქ...

— და რომ გცდნობდა?

შეკითხა ცნობისმოყვარეობით გტყუებულა დარბამი, თუმცა უკვე მიხედრდილი იყო, რა სარხული ედო ქონიანის გულმტკიანულობას.

— არ მოგაქირავებოდა. აფსუსი არ არის შენისთანა ქალი აქ იმყოფებოდა?..

— ჩვენ ამის ქირასც ვერ ვიხდით...

— თოდნდ შენა ნება იყუეს, ქირა ვი არა, ჩემი ქონებაც შენ გენხვალას...

ამ სიტყვებით დარბამს მიაწია, რასაც დარბამი ურადლებს არ მიაქცია. შეიძლება იმტომ, რომ დარბამ მოქანული იყო; ამ წუთს ისე გრძობდა თავს, ვით შელაგებ მოდუნებული მცურავი ზვირთებში. დარბამ ასეთი უურადლებობით წამამდა სხლის ზატონი ბ. ქონიანი და ახლოს მათგან, ვით კარგი მეგობარი.

— შენ რომ ჩემი არ გახე, — ქურხულუბოდა ქონიანი. — აი, ჩემს დღესსხლში გადავუყვან, ისე გაცნობრებ, როგორც კარგი ქალბატონს; სწორედ ისე, როგორც შეგვეყვაროს...

— ჰა, ჰა, ჰა!... — წამოიხარხარა ნდელიანი სიცილით დარბამს, თითქო შეშლილია. შემერთა-

ლი ქონიანი ცაცხებით შეჭყურება, — ნუ მიწვევთ, ღვთის გულისთვის, — მიმართა დარბამ ქონიანს, — განკრძოთ, განკრძოთ, ბატონო ქონიანი...

ამ დროს შემოვიდა დარბამ დედა და ამან ხომ სრულად უხერხულ მდგომარეობაში ჩააყენა ბ. ქონიანი.

— რას შეკრთა დედაქმო! — მიმართა დარბამ. ჩემი სხლის ზატონი, ბატონი ქონიანი არც ისეთი სპაშაა, როგორც გგონია... ჰა, ჰა, ჰა!.. განკრძოთ, ბატონო ქონიანი, განკრძოთ...

— რას ამბობ შედო! — მიმართა შემხებულამ დედამ ქალს.

— რას?! აი, დედაქმო, წარმიმადგენია თქვენითვის ჩემი მესამე „სიყვარული“... სოფლი უფრო გულახდილი...

— რას ამბობ, შედო!..

— რა, არ გკურა? ირო განათლებული ხერხს გამოვიუსხლტო დღეს ხელიდან... ამას-ვი არ ვიცი... აი, ეს არის ახლა გამოიხვდა თავისი სურვალი. მზარდება: სუეტოეს სხლში გადავყვანს, უზრუნველად ცხოვრებას. თვით ჩემთან ივლის სტუმრად, ჩემად, ფარულად, ამისთვის ათხებს ჩემს მსიყვარლობას... არა, ბატონო ქონიანი?..

— შე... — წაილულღულა უხერხულ მდგომარეობაში ჩაყრებულმა სხლის ზატონმა.

— როგორ?... წამოიძახა მკაცრად დარბამ დედამ და შედვარა ქონიანს.

— არა, დედაქმო! — მიმართა დარბამ დედას. — არც ისე განკიცხა ბატონი ქონიანი, როგორც შენ გგონია. შენხვას მზარდება, ფულს მზარდება, თავის სთავუკებულ ფულს...

— თოდნდ შენი სურვალი იყო, წამამდა ქონიანი, — და თვით დედაშენიც არ მიაგამრებო...

— ხედავ, დედაქმო?..

— უწინაშე დღე გამქრობა, — გაწვეტიან ბარბარემ, — უმალ სიკვდილამ მისწროს, ვინემ ჩემს თვალებში ეც იხილოს...

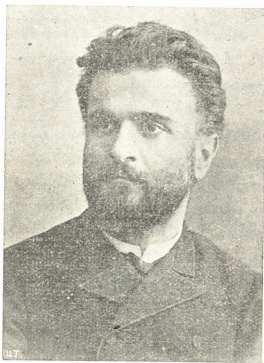
— ხედავთ, ბატონო ქონიანი!? — მიმართა დარბამ ქონიანს. — გესმით, რას ამბობს? არ მოელოდა განს გაჭირებულ დედაქმისკა. დახ, მე ამისკან ვარ შობილი, მან მამოვა ძიქუ და თვისი სიმტკიცე ჩამიერგა... მიამრძნოდა, ბატონო ქონიანი, ჩემთა სხლის ზატონი, იცოდეთ, რომ სანამ ჩემს სხულში ამის სისხლი სჩქვებს, ვერ გავხრწნი ჩემს სხულს... მშობლით ბრძანებულეთ! ქირას-ვი მღე მოკარბოვეთ...

— არა... ჭო, ქარა თქვენა ნებას... როცა გქონდეთ... — თღონდ თქვენმა თუასმა არა გაიგონა, არა, არა? — მოუხდა დარაკო ქონიანის შაშა; ნუ გქონიანთ, მე და დედაჩემი არას გამოვაშფაფუნებთ. უფელავე ეს ჩვენსა დარჩება...

ქონიანი კუდამოქუეული გავიდა...
ბრახმორეულმა დარაკომ ნადუღიანს დაჯავნა თვალი.
ს. გლახაშვილი

ჩენი საზოგადო- ებრივი ცხოვრებიდან

ივანე მაჩაბლის ხსოვნას

ის კაცი იყო —
ეთ შეჭფერის კაცსა კაცობა!
შექსპირი

26 ივნისს თორმეტი წელიწადი შესრულდა, რაც ივანე მაჩაბელი დაიკარგა...

ივანე მაჩაბელი!...

აი სახელი, რომლის ხსენებაზედაც ადამიანს თვალ-წინ წარმოუდგება დედულავე მშრომელი, გონება-ნათელი და ზნეობა-სწეტაკი ადამიანი, ევროპულ სწავლა-ცოდნით აღჭურვილი მოქალაქე, სამშობლოს ერთგული შვილი და ქართული თეატრის აღორძინების ერთი დედაბოძავენი...

წოდებით თავადის შვილი, განათლებით უმაღლეს სწავლა მიღებული, მიმართულებით ეროვნულ მისწრაფება-ლტოცილებათა დამცველი მარად ეამს საზოგადო-საკაცობრიო იდეალთ ავრცელებდა...

იგი არ იყო იმ ჯურის თავადის შვილთაგანი, რომელთაც თავისი წოდება დღეს საყო-

ყლოჩინოდლა შერჩენიათ!... არც იმ გვარი ინტელიგენტი, რომელთაც დიბლოში მხოლოდ ოფიციალურ ინტელიგენციაში ჩასარიცხვად მიუღობთ, არც სული განუსუბყებოთ და არც გული გაუკუთლოშობილებიათ...

ივანე მაჩაბელმა და მისი დროის მოღვაწეებმა ჩვენში მთელი ეპოქა შექქნეს მეცხრამეტე საუკუნის მიწურულში, მათის მოქმედების — გამარჯვების თუ დამარცხების — მიუყვრებელი აღწერა-გამოქვეყნება ფრიად დიდს სამსახურს გაუწევს ჩვენს მოზარდ თაობას. ამ ეამად ჩვენ დრო და გარემოება ხელს არ გვიწყობს უფრო დაწვრილებით შევცხოთ ამ გოლიათ-მოღვაწის ცხოვრების დახსიათებას და მხოლოდ გაკვრით მოვისენიებთ.

ივანე მაჩაბელი დაიბადა 1854 წ. იანვრის 27 სოფ. თამარაშენში, გორის მაზ., თ. გიორგი მაჩაბლის ოჯახში. მამამისი იყო გორის ხელმოკლე მებატონე, ნადიამგვარი ერთხანად მაზ. უფროსის თანაშემწე. დედა სომხის ერევანცივის ქალი. პირველდაწყებითი სწავლა მიიღო სოფელშივე პაპიდასაჟან. ზემიწვენიით შეისწავლა მხედრული და ხეცური, გადაიკითხა ქართული ძველი მწერლობა „ვეფხისტყაოსანი“, „ვისრამიანი“, „ბარამიანი“, „ყარამიანი“, „დავრიშანი“ და სხ. შვიდი წლის ვანო ეკლესიაში ზმირად ეხმარებოდა დიკვანს და ხანდისხან სამოციქულოსაც კითხულობდა წირვაზე. სწავლის სურვილმა თბილისში გამოიწვია ვანო, აქ მამამ მოაზადა და 9 წ. ვანომ თბილ. პირველ გიმნაზიის მეორე კლასში დაიჭირა ეგზემენი. 16 წლისამ გიმნაზია გაათავა, მცირე წლოვანობის გამო უნივერსიტეტში არ მიიღეს, ერთი წელიწადი სოფელში მიტრიალდა. 17 წ. პეტერბურგის უნივერსიტეტში შევიდა საბუნებისმეტყველო ფაკულტეტ. 1874 წ. დაამთავრა და სწავლის შესავსებად საზღვარგარედ გაემგზავრა, ჯერ გერმანიაში შტუტგარტის მახოლოლად ტოგენგეიმის აკადემიაში მეურნეობის შესასწავლად, შემდეგ გაემგზავრა საფრანგეთის ეიზოდერში მევენახობის შესასწავლად. ზემიწვენიით შეისწავლა ევროპული ენები, განსაკუთრებით ინგლისური. 1878 წ. პარიზის გამოფენას დაესწრო. 1879 წ. პეტერბურგს დაბრუნდა თვის ძმასთან ერთად და აქ გაგარინის დარბაზში გამართა პირველი ქართული წარმო-

დგენა („მზის დაბნელება“) ღარიბ სტუდენტთა სასარგებლოდ. პეტერბურგშივე გაეცნო ილია ჭავჭავაძეს, რომელთანაც ერთად სთარგმნა შექპირის „მეფე ლირი“; იმავე წელს დაბრუნდა საქართველოში სწავლა კოდნით აღჭურვილი და მაშინვე იმ დროის ქართველ ახალგაზრდობის წრეში მოექცა. იმ ხანად ქართველ საზოგადოებას უზრუნველობის, დაუდევრობის და საერთო სიბნელის ბურუსი ჰფლობდა: სახელი და დიდება მხოლოდ სამხედრო წოდების ქართველთა და მოხელეთ ჰქონდათ, საზოგადო მოღვაწეობა, თეატრი, გაზეთი, — ყოველივე ეს უსაქმურთა დროს გასატარებლად მიიჩნედათ. და იოსებოვად ამ დროს ქართველ მოწინავე ახალგაზრდას საქირ-ბორტო კითხვად ვახდამობა და ქართული გაზეთი და თეატრი. ამ ორივე საგანს ივანე მაჩაბელი გატაცებულის სიყვარულით მიეცა. როგორც ვახ. „დროების“ რედაქტორ-ხელმძღვანელი (სერგეი მესხის შემდეგ) და როგორც ქართული დრამატული მუდმივი დასისა და საზოგადოების ერთი დამფუძნებელთაგანი...

ოთხმოცათ წლების შემდეგ ივანე მაჩაბელი მიწვეულ იქნა სათავადაზნაურო ქართული გიმნაზიის ინსპექტორად, იქიდან მიიწვიეს საადგილო-მამულო ბანკის მოლარედ, შემდეგ დამფასებლად და ბოლოს დირექტორად. დირექტორობას თავი მიანება და შემდეგ მიწვეულ იქნა ობოლთა სასამართლოს თავმჯდომარედ, მაგრამ მისმა ცოცხალმა ბუნებამ აქ ვერ მოისვენა, ვითარცა შემოქმედებითი ძალის მქონემ და გორის სინდიკატს მოექცა სათავეში, როგორც დირექტორი; სინდიკატის საქმენიცი კარგად მოაწყო, მაგრამ ბედმან აღარ დააცალა ამ დაუცხრომელ ადამიანს თავისი თეორიული და პრაქტიკული ცოდნა სავსებით გამოეჩინა.

ივანე მაჩაბლის მოღვაწეობა ჩვენის თეატრის ისტორიაში ფასდაუდებელია, როგორც შექსპირის მთარგმნელისა. უკვე დაბტკიცებულია, რომ თითქმის არც ერთ ვრს არ მოეპოება შექსპირის ტრადედიათა ისეთი თარგმანი, როგორც ივანე მაჩაბლისა ქართულად...

გამოთქმათა სიუხვე, ენის სიგრძე-სივანე, წინადადებათა მრავალფერაობა გზიბლოავთ,

ვაჯადოებთ და არ იცით ორიგინალი თარგმანს ამაჯობნით, თუ თარგმანი ორიგინალს?!

ივანე მაჩაბლის მიერ საკუთრივ თარგმნილი შექსპირის ჰიესა სულ შედია დაბეჭდილი: „ჰამლეტი“, „ოტელიო“, „მაკბეტი“, „რიჩარდ III“, „კორიოლანოს“, „იულიუს კესარი“, „ანტონიოს და კლეოპატრა“ და მერვე ილია ჭავჭავაძესთან ერთად „მეფე ლირი“: ნათარგმნი აქვს ავრედვე იტალიანურიდან გოლდონის „როგორც ჰქუხს—ისე არა სწვიმს“, და სხ. ავტორთა ჰიესები.

გარდა ამისა, ოთხმოცდაათიან წლებში უკრ. „კვალშიაც“ მონაწილეობდა...

ჩვენ აქ მისი მოღვაწეობის სხვა მხარეს აღარ ვეხებთ, ვიტყვი მხოლოდ რომ ივანე მაჩაბლის დაკარგვით ჩვენმა საზოგადოებამ ერთი დიდი კაცთაგანი დაკარგა.

იგი თავის საკუთარის სახლიდან უცებ გავიდა და დაკარგა 1898 წ. 26 ივნისს, პარასკევს*) დამის მეოთხე საათზე.

ოჰ, რა მწარეა ეს მოვარება!

კაცი, რომელსაც უამრი ნათესაობა ჰყავს, საგულის-გულო ოჯახი, აქვს ნიჭი და ცოდნა, კაცი რომელიც მარად ჟამს თავის ქვეყნისათვის სანთელივით იწვოდა, დნებოდა, უცებ გაჰქრა, დაიკარგა!..

ნუ თუ იმიტომ, რომ მისი ხმა-წრფელი რჩებოდა ხმად მღალადებლისად უდაბნოსა შინა?!

ნუ თუ იმიტომ, რომ, ვითარცა საზოგადო მოღვაწე, მარტო იყო მარტო მღერალი, ბრბოს მისი არ ესმოდა?!

ნუ თუ მისმა სპეტაკმა სულმა და მგრძნობიერე გულმა ველარ აიტანა ჩვენი საზოგადოებრივი ქვებუდანობა, ქუქუი და არარაობა?!

მაგრამ...

დავეხსნათ ამოცანებით ლაპარაკს. დადგება დრო, — და ეს არც ისე შორსაა, — ვინმე მკვლევარი ხელს მოჰკიდებს 80 — 90 წლების ჩვენი საზოგადოებრივი ცხფრების განხილვას, ქართველი ერის გასული საუკუნის სოციალ-კულ-

*) საჭიროდ მივაჩნია მის დასახსიათებლად აღენიშნოთ, რომ პარასკევი დღე მეტად უყვარდა: დინიშნა პარასკევს, ჯვარი დაიწერა ისევე პარასკევს და პარასკევივე გარდაეცა ბუღითი დღედ.

ტურულ აღორძინების ხანას, ნათელს მოპყენს განვლილ მოღვაწეთა სულის კვებობას და შემდეგისათვის მინც ავაცდენს ბრუნდვით სიარულს...

ივანე მაჩაბლის ცხოვრება-მოღვაწეობის შესწავლა—სკოლაა მომავლისა...

იგი დავკარგეთ...

ივანე მაჩაბელი ემხვერბლა ჩვენის საზოგადოების გულციობას...

ის-კი... კაცი იყო—ვით შეპფერის კაცსა კაცობა!...

o--o

მ ო ლ ვ ა ჯ ე ნ ი

ვინ თქვა ქართველები ზირისკან ქვეყნისა უნდა აღეკუთნოს? ვითამ შური, ღვარძლი და ორზირობა სდევდეს უფაულსავე ჩვენს სწოვად სქმეს?! არ დაჯურო, შეათხველო, არა!..

გადააწულ თვალი ჩვენს ცხოვრებას, დააკვირდი კარგად!

ირგვლავ გულწრფელი, უნგარო მუშაობას. მოღვაწეობა თავდაუწყებოთ ემსახურებიან თავის საქმეს და... მოვალეობას!..

შეხედე, რა რიგ არის დაქრებული ჩვენში მოხარდა-ხალისობის ხსენებრივი და გონებრივი განვითარება! აღმხედეთა, მასწავლებელთა თავდადებულ-გმირული მუქათობით ფრთა-შესხმულა ნორჩი ახლგაზღვრად გატარებით შესდგომას სულის და გონების გაფაქიზებას... სადღა ნახე მის ღოთობას, გარუნილებას და გათასირებას?!

დიდება თქვენს ღვაწლს, მოღვაწეობა! უხეოფოდ არ ჩაივლის თქვენს სულს კვეთება! მართალია ბოროტო გესლანი ენება სამხელს ბრალს გდებებს: როგორც უბრავლები მესიასს, ისე უღიან ოცსათ. აღხდა-განვითარების სქმე მათთვის ჩინური ანანიათ...

ჯერ თვით განწმინდონ, შემდეგ სხვანი განწმინდონ.

მაგრამ შენც, შეათხველო, თქვენც, მოღვაწეობ, უურს სუ უკლებთ ამ ცილასწამებას! მოუტყვეობ რამეთუ არა იღიან, რას იქმან!..

მაგრამ განა მარტო ამათი ღვაწლი ჰქუფის ნათელს ჩვენს ქვეყნას?!

მუხლთ-მოთავსე, შეათხველო! შენ წინ სდგან ჩვენი ქვეყნის სწოვად დაწესებულებათ ბედის ბატონ-მეტრონი.

ტანჯულნი, გვემუხლნი...

ენა ვერ გამოსთქვამს, კალამი ვერ ასწერს ამათ შესახებ უხრო, უსაბუთო, უსირცხველო ჭორებს... თუმცა, შეათხველო (ჩვენს შორის დარჩეს!) ამ თაბგულს ურუგა ერთი-ორი, რომელთა ადგილი უფრო კერძო სავაჭრო დაწესებულებაშია, ვინემ წმინდა საქმის ტარებაში...

რა ვქნათ... ქრისტემ თორმეტი მოწაფე აღარჩია... და მათიანც ერთი თუდა აღმოჩნდა... სადაც კარგია, იქაც ავია...

არა, შეათხველო, ეს თაბგულიც მოღვაწეობის! დემურთმანი, მოღვაწეობის!..

და ამ თავდადებულ მუშაობას აღისკროვანებს ჩვენი ურუნღისტების ფაქიზა, წაურუენელი ენა... შორს, ცხრა მთას იქითაც ისმის მათი ვინჯალბა... რა დაგვედგროთ!..

აკეთებ რაც შეუძლიათ...

და მათაც ჩარქს სტებებს... ერთმანეთს ფულის გულისათვის ღანდაყენ-ათრევენ... არა, შეათხველო, ისხია უფულოდ იღანდებიან...

მოწოდება აქით მივარა...

რად გავკლია?! არაფერი!.. ითხა წინასწარ-მეტყველმა აუწა ჩაგრულ ერს ახლდის ცილანდროსის ვარსკლავის აღმოჩენა...

აქამდის შეიდი მხათობა ველებოდა თავს ქვეყნას... შერევენ უფილა...

და შერე როგორი სხეოფისნი, წვედიადის და მთრგუნველო...

შეგვევარა ჩვენიოვის გაუკებარი ენა... თუმცა ვისაც შეეუვრა, ერთი ქართული წიგნიც არ წაუკითხეს... ან რა სკვარია?!

ცოტადა ენებო: რუსული, ფრანგული, ინგლისური...

მაგრამ ვისი ბრალა? მოღვაწეობ რა ქმნას, თუ დასამბითვე ჩვენ თან დაგვეუვა „სქესუაღური ამორლობა“... თუ ჩვენ, დებებრატებო, საღიშის „ემზარეპა“ დაფიერანვთ.

თუ ჩვენ ვერ შეგვითვისებთა „ხორღისხმულ“ სიღაღიერის ტენილობა...

ისინა ხომ მოღვაწეობენ?!

იმოღვაწეთ, იმრომეთ...

არც კაცი ვარგა, რომ ცოცხელი შევადრს ემსკავსოს“...

კ ი ბ ე

კ ა რ ლ მ ო რ ი

კობის საფეხურები ერთმანეთს შეებნენ.

— სწორედ რომ უბედურბაა! ჩიდა ძირის საფეხური, რის გადამტანა არა ვარ, დიურთი ჩემო! ვინ არ გინდა, თავის ჭეშქვანზე ფეხები ჩემზე არ გაიწმინდოს!

— რას იხამ, ჩემო ძვირფასო, უმასუს მუორე საფეხურმა,— ეს უფაღვლეთის ასე იქნება სხამ ამ ქვეყნად კბეები იქნებიან. სეთიან შენი ბედის-წერა. არა ჩემო მკობებლო? ჩვეითხ მესამე საფეხურს.

— მუხობელო?! მე რა შენი მუხობელო ვარ? შეუკვარა მან, ნუ თუ ვერ ხედავ რომ მე შენზე მადლა ვსდგეკვარ? შენ შენი ტოლი მოძებნე.

მთ უვარიღე მეთიხე საფეხური შეამუშვნა და გულ-მისულმა შეუკვარა:

— თქვენ ეა, რა დგმართეთიან? დროთა შეიგნით თქვენ თქვენი მოვალეობა და უფრთისებთან ხმა-მადლ არ იუვართო და არ შეაწუხით, როდესაც მთ სინავიო...

ჰქ მესუთე საფეხურმა მსწრაფლევ გაწვეტიტინა:

— ძაღანაც თავს ნუ გამოადებ, ჩემო მეტობრო, და თუ დიურთი გრწამს ნუ დივიწეებ, რომ მე ვარ შენზე მადალი და არა შენ.

— მე თქვენზე მადლა ვსდგეკვარ! გადასძახა შემქმსემ.

— მეტობრო! თავსელო! კაღანდა მუშეადე-ვითომ რაგან სახოვადეობისაგ ურუხინარ და ბრძანებსაც სცემ რაღა!

— შენ თითონ ვიღაც ხარ! კადმიტევირთ მერევე, კანუმიღი, თორემ მე ვიცი შენი!

— როგორ მოკწონთ მწიარი ქვევა, შეკეითხ მქცნრემათე საფეხურს, ეველა ოხერი ბატონობს! სწორედ გათხრა, არ მოაწონს!

მეთე კი ხმას არ იღებდა, აგრეთვე ჩუმად მირბახებლის სხით გამოიგებრებოღენ: მეთერთმეტე, მეთორმეტე და მეცამეტე...

კობის თავიდან ამ დროს უნდად მრისხნე ხმა კაისმა: წეობადეობა მითხნისე ერთი ერთმანეთზე უფრთისებდეთ და ერთი კი ეველას მირბახებლი იუვეს.

ბატონურად თვალეები ჭერს მიაშერო და განკრძო: „ოჰ, რა მადლობელი ვარ დურგლის, რომ მე ეველასე თავს მომქცია! შემიხედეთ ჩემსკენ, კვლავ უფრო მრისხნედ გადასძახა სხეებს,—

დაიუქრდით, თუ რა იქნებოდათ უხელოდ, უთავოდ? მე თქვენი უფროსი, მირბახებლი არა ვარ?

საფეხურები სულ-განსეული გამოიგებრებოდენ.

ძველი ცოცხა-კი იქვე გასწულმა ამართულეთო და გულანხად ხარხარებდა.

— მოთამიხეთ! მე თქვენ კარგად გავუფრთხებო!

და ეველას საფეხურები თავიდან ბოლომდის ტალახში ამოსვრას.

გ. მოზუხენარიძე

დაბა-სოფლები

დაბა ხონი. წარმოდგენების სეზონი გახსნა 20 თბთათვეს დ. ერისთავის ისტორ. დრამით „სამ-შობლო“. წარმოდგენის წინ სიტუვა წარმოსიტვა სთოქტრო გამეობის სხელით ბ-მა მ. კაკალია შეიღმა. წარმოდგენამ სახოვადოდ რიგინად ჩაიარა. სუვეეთის სეამონ ლენიხე იუ ვ. შედაკაშელო. აგრედვე მეკად სუცხეოფ ჩატარა ნ. ვვარკემ ლევენ ხამშაშეღლის როლი. შხის დეკოთა დი-კენის როლი შემსრულებელი სუსტოდენ. დანარ-ჩენიდა ახსიდალს ხელს უწეოდენ. სხალი ბოლომად დავსწრო. როგორც კაკეკეთ, სთოქტრო გამეობის ცაღაწევეტია, კვირაში ორეკერ კამრთის წარმოდ-გენს. წელს ხინის თეატრში სუვეეთესა ძაღები მუშაბეპ დ იმედა წარმოდგენების საქე კარგად წავა.

21 თბთათვეს წარმოდგენეს: „ღელა და შეიღო“ იღია ჭეჭეჭეჭის და „ბუტობობ“ ვაკეის. იმდერეს აგრედვე მწამა ბავშვებმა და წაეთხნეს ლექსებინ. თუმცა ათემა ვეწევედა: წარმოდგენას გამოათეხ გრ. ჩარეკანი სცენის მოვეარულთა დხმარებობის, მკრამ, ჩეენდა სამწუხროდ, არც გრ. ჩარეკანი სხ-ნდა და არც სცენის მოვეარენი. წარმოდგენის არც ერთს მონაწილეთავხს სცენის მოვეარეობის არათე-რა ეცნო: სცენის მოვეარულნი ისე არასოდეს არ გაათხსნებენ სცენას, როგორც ამ სდადმოს გაათხს-სირეს. სასურველთა ასეთ ვეჭებტონებს ადარ დაუთ-მონ თეატრი, თორემ მთი უმხგანესი თამში თე-ატრის ზრესტეუს დანცემს სახოვადეობაში.

ტაზიო

კითურა. იენისის 20 ადვილ. დრამ. სახ. სცენის მოვეარულთა წრის მიერ წარმოდგენილ იქმნა „არსენა“ ა. კახბეგის და „მონადირე“ ვ. გუ-ნანის. სახოვადოდ წარმოდგენამ კარგად ჩაიარა. შეგნებით და გრმონობთ ჩატარეს თავისი როღები

ბ. არაბიძემ (შეტრე), ბ. ანტალიაძემ (არსენა), ვ. წერეთელმა (ნინო), რომელიც დასწერით ძლიერ მოეწონათ და ტაშის ცემით დაჟავდებოდნენ. დანახვებისათვის არა უჭარბდებოდა და შეთანხმებულ თამაშს ხელს უწყობდნენ.

ადგილობრივი დრამა. წრე შეუკრათ და უსიკაროდ მიუმობს. 27 თვის იდგემა „დალატი“ ვ. გუნიას მონაწილეობით.

ფეხზე მდგომი

სათეატრო ამბები

აღვილობრივი

☞ ქართ. დრამ. საზოგ. გამგეობა შეუდგა მომავალ 1910/11 წლის სეზონის მოწესრიგებას. მომავალ სეზონში მსახიობთა გადაწყვეტილი ჯამაგირი მიეცემა.

☞ ნ. შოთაშვილს ახალი პიესები დაწერნია.

☞ შალვა დადიანი რუსეთიდან დაბრუნდა და კახეთს გაემგზავრა წარმოდგენების გასამართავად.

☞ ალექ. გიორ. ჯაბადარი განათავისუფლეს მეტროს ციხიდან.

☞ თბილისის დრამატული დასი სდგება. დასი მოწყველია 15 აგვისტოდან

☞ ქუთაისის დრამ. საზოგადოების გამგეობა უკვე შეუდგა დასის შედგენას.

☞ მსახიობთა შემნახველ-გამსესხებელ კასს აარსებს ქუთ. დრამ. საზ. გამგეობა, რომელსაც განზრახვა აქვს ძირითადი თანხისათვის გადასდოს ფული.

☞ ქუთაისის თეატრის განახლებას შეუდგა ქუთ. დრამ. საზ. გამგეობა.

☞ სომხ. სახ. თეატრის რეჟისორი სევერიანი სომხ. დრამ. საზოგადოების ხარჯით მოსკოვში იგზავნება ფსიხოლოგიურ ნაწილის შესასწავლად.

☞ გარდაცვალა ზაქ. ოხტროვი, მსახიობი და მწიგნობარი, ავტორი „ჰაჯი მურადისა“, რომელიც ქართულადც არის ნათარგმნი.

☞ თათრული ოპერის სალოტბაროდ თათრის ახალგაზღვრა იწყებს კ. ფოცხვაიაშვილს

☞ ცნობილი ლობჯანი ა. ა. ეიხენვალდი მომავალ სეზონში სახაზინო თეატრში დასდგამს, სხვათა შორის, იპოლიტოვიანოვის ოპერას „ლადატა“.

☞ ალ. წუწუნავა და ე. ფოცხვაიაშვილი, რუს-მსახიობთა მონაწილეობით საგასტროლოდ გაემგზავრენ დასაკლეთ საქართველოში.

☞ ხონის თეატრის რეჟისორად ამ ზაფხულს მიწვეულია ქართ. თეატრის რეჟისორი ვალ. შალიკაშვილი, მის თანაშემწედ ქართ. თეატრის მსახიობი ნ. გვარამია.

☞ შანტკლერის ფრანგულიდან ქართულად თარგმნას შეუდგა დ. კასრაძე.

რ უ ს ი თ ი

☞ გრიმის გაკეთების დროს, მოსკოვის ზოლოდვიორ ბაღში, დაპატიმრეს მსახიობი ვენეცკი.

☞ პასუხის გეგმაში მისცეს კულეტების მომღერალი პ. ივანოვი უცნებურო კულეტების მღერის დროს პურიშვეიჩის ხსენების გამო.

☞ როლის სწავლის დროს დაატუსაღეს ლუბეცკის დასის მსახიობი ბახმეტუაი, რომელიც მინდვრად ჩრდილოში როლს სწავლობდა, ხმა მალა ლაპარაკობდა და ხელებს იქნედა. თავს წამომდგარმა პოლიციამ ეშვკეულად მიიჩნია; რა ხელებს იქნედა და ბუტბუტებ, ხოლერა გინდა განა მოგვივლინოვო? და პოლიციაში წააბრძანეს მელპომენის პატრეცემული მსახური. ბოლოს „მმართველობა“ ძლიეს დაარწმუნეს, რომ „კაცი ევე ეშვკეული კი არა, კომედიაწიკიაო“...

☞ ტყუული გამოდგა გუგენბერის თეატრის დაწეა, მხოლოდ საავეჯე დაწეურა,

უ ც ნ ო თ ი

☞ ფერადების თეატრს აარსებს პარიზში დანუნციოს მეგობარი აქილ რიჩიარდი, ამ თეატრის მიზანი იქნება მეცნიერული პრინციპი—ფერადებისა და სულიერ ცვალებადობის ურთიერთთან შესაბამება. ფერები (წამლები) სცენაზე შეიცვლება მოქმედ პირთა სულიერ მოქრობის შეთანხმებით, რიჩიარდმა უკვე დასწერა განსაკუთრებული დრამა „მონა“, რომელიც შემოდგომაზე დაიდგმის Porte-Saint-Martin-ის თეატრში.

☞ გათხოვდნენ სახელგანთქმულნი მსახიობნი უმენიერესნი ქალნი ლინა კავალიერი—შირთო ამერიკელმა მილიონერმა რობერტ ჩენლერმა. მალე უყვარს დაიწერს აგრევე ლივია ბერენდო, რომელიც მთელი სამი წელიწადი უნაგაროდ და პლატონიურად უყვარს ამერიკელს მილიონერს არიჯს, ვანდერბილდეს ბიძაშვილს

☞ ედ. როსტანი ათვეებს ახალ პიესას „ფაუსტს“.

☞ ბარმა დასწერა ახალი მ მოქ. კომედია „ბავშვები“, რომელსაც პირველად ეროსა და იმავე დროს წარმოადგენენ ვენის ბურგ-თეატრსა და ბერლინის ლესინგ-თეატრში.

შ ი ნ ა ა რ ს ი: ნუ ვიქნებით კარჩაქეტილი—მეთ. უდაბნოთა—ბაბინიანსი; პირველი კომიკტი—კ. მესხისა; მშენიერება—შალვა დადიანისა; მწარედ ვიკინი—კიკნა-ფშველდისი; სუბული—ტ. ტაბიისი; რუკეცია—აკაკისა; * * *—კ. კიკინაძისა; ხარხარი—გ. ფოცხვაელისა; კიდევ პრევიციულ წარმოდგენებზე—ილია ბაჭტაძისა; ჩვენი მსახიობი—ს. გლახაშვილისა; ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრებიდან ივანე მანაბელი—ი. ი.—სა; მოღვაწენი—Par-Don კიბე—გ. მოლხენარაძისა; დაბა სოფლები—დ. ხონი; ჭიათურა; სათეატრო ამბები,

რედაქტორ-გამომცემელი იოსებ იმედაშვილი

მანუელის, ხილუელის და სამკურნალო წელის

ქ ა რ ხ ა ნ ა

მ. ლალიძის და ამხ-სა

თბილისი, გოლოვინის პროსპ. № 6 ტელეფონი № 411.

ჩვენი ქარხნის წყლები

მზადდება მხოლოდ ბუნებრივ, ქიმიურად დაწმენდილ, ხილის წვნით და საუკეთესო ხილუელის შარბათით გამოხდილის წყლითა და წმინდა შაქრით.

წელი მისდებოდა გუშაობესებულ «ფაკუმი» მანქანებით სპეციალისტის ხელმძღვანელობით.

მუშტარი ადვილად დარწმუნდება, რომ ჩვენი ქარხნის

❖ მშვენიერის გამოცხად და სუნთქვებისა, ❖
და თბილისის სამკურნალო განყოფილების ანალიზითაც

❖ მისი კარგი ღირსება და ჯილდოვებულობა ❖

ამიტომაც ჯანმრთელობის გულისთვის ეს ქარხნის ურჩევს ბ. მამისმრებელი, ურადლებს მიაქციონ რადგან ზოგაერთი ვაჭრები ჩვენს სახელად სხვა ქარხნების უფრო იაფს და მამისგანსებულ წყალს ასაღებენ.

მოთხოვეთ ვეფლგან მ. ლალიძის და ამხანაგობის წყალი

და ამასთან მიაქციეთ ყურადღება

თავსაცობი ჩვენი ქარხნის ბეჭდით

ქარხნის ხილუელი წყლით წარჩინებულ თვისებისთვის დაჯილდოვებულობა
ოქროს და ვერცხლის დიდი მენდლით